

ФРАНЦУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ И ПОСЛОВИЦЕ СА ЛЕКСЕМОМ *agneau* – ЈАГЊЕ И ЊИХОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ¹

Сажетак: У раду је приказана, компаративно-контрастивним приступом, лексичка, семантичка и синтаксичка структура француских фразеологизама и пословица са лексемом *agneau*–*јагње* и њихових српских еквивалената. Полазећи од теорије Александра Белића по којој се специфичност правих именица огледа у томе што значе збир особина, наша анализа показала је да именица *agneau* – *јагње* у француским фразеологизмима и пословицама и њиховим српским еквивалентима поседује 12 особина којима се исказују човекове карактерне и физичке особине као и његово сређено и уобличено животно искуство: *невиност, чистота, жртва, нежност, смиреност, страдање, благод, искреност, приврженост, верност, наивност, лаковерност*. Фразеологизми и пословице конципирани су тако што су прво приказани изрази и пословице сличне лексичко-семантичке структуре, затим изрази и пословице различите лексичке, а сличне семантичке структуре и, на крају, изрази и пословице који немају свој еквивалент у српском језику.

Кључне речи: фразеологизми, пословице, *agneau*, *јагње*, лексичка, семантичка, синтаксичка структура

1. Увод

Лексема *agneau* – *јагње* у француском језику први пут се званично употребљава почетком XII века и води порекло од латинске речи *agnus*.

Ова именица се у оба језика дефинише као младунче овце, а у фигуративном смислу означава мирну, кротку особу или „реч одмила која је упућена каквој особи“ (РМС 1, 2007: 498).

У XIII веку, у француском језику, долази до ширења семантичког поља именице *agneau* – *јагње*, која, у корелацији са другим врстама речи, гради синтагме, термилошке синтагме и изразе. Као пример, у Речнику Француске академије из 1884. године, наводи се израз *fourrure d'agneau* – *јагњећа*

¹ У раду ће се, осим термина *фразеологизам*, користити и термини *фразем*, *фразеолошки израз* и *израз*, а осим термина *пословица*, биће употребљен и назив *паремија*.

бунда, бунда од јагњеће коже, који је први пут употребљен у *Роману о Ружи* (*Roman de la Rose*). Године 1665. у Деламаровом (Delamare) делу *Расправа о полицији* (*Traité de la police*) наилазимо на други израз *agneau tué vendu à la boucherie* – *заклано јагње продато у месари*, а 1694. године на израз *chair d'agneau* – *јагњеће месо*.

У српском језику, именица *јагње* такође води порекло од латинске речи *agnus*, али није забележено од када је званично у употреби (Скок, 1972: 746). Од супстантива *јагње*, у нашем језику изведене су следеће речи: глагол *јагњити*, именице *јагњило*, *јагњиво*, деминутив *јагањац*², *јанче*³, *јанчев језик*⁴, *Јаганчић*⁵, *јанчевина*⁶, *јагњешце*, *јагњица*⁷, *јагњарица*⁸, *јагњетина*.⁹

У већини француских речника и енциклопедија, а такође и у извесном броју књижевних дела, наводи се да се реч *agneau* – *јагње* често налази у опозицији са лексемама *loup* – *вук*, *lion* – *лав* или *tigre* – *тигар*.

J'oppose quelquefois, par une double image, le vice à la vertu, la sottise au bon sens, les agneaux aux loups ravissants (La Fontaine, 1989: 23).

Понекада супротстављам, на двоструки начин, врлину и ману, глупост и памет, јагањце и крволочне вукове (Лафонтен, 1958: 34).

Et lions au combat, ils meurent en agneaux (Corneille, 1971: 96).

А лавови у борби умиру као јагањци (Корнеј, 1964: 87).

У раду ћемо приказати све оне фразеологизме и пословице са лексемом *agneau* – *јагње* који се активно користе у разговорном језику, као и оне који су у ређој употреби и карактеристични су за књижевни француски језик. Вреди такође напоменути да ова именица у појединим изразима функционише и као описни придев:

Guerre, roule-toi sur les peuples agneaux et de si colombe que cette chère nonpain; que le Seigneur Dieu du ciel la conduise! ainsi soit – il (Hugo, 1995: 788).

О вихоре рата, газиш по народима кротким као јагањци и невиним као ова дивља голувица; нека их Господ Бог са небеса изведе на прави пут! Нека тако буде (Иго, 1998: 700).

Надаље, у оквиру наведених група, редослед израза и пословица дат је на следећи начин: прво су приказани изрази пронађени у књижевним делима и речницима, затим изрази пронађени у књижевним делима и, на крају, изрази пронађени само у речницима.

Приликом анализе, када је реч о типу структуре фразеологизама, коришћена је подела фразеологизама Н. Крстића на синтагме, предлошко-па-

² Црквени термин, а такође и врста морске рибе.

³ Зеље, врста биљке.

⁴ Врста биљке.

⁵ Врста презимена.

⁶ Јагњеће месо.

⁷ Дан када се стриже јагњад.

⁸ Женска особа која чува јагњад.

⁹ Врста биљке; јагњеће месо; јагњећа кожа.

дежне конструкције и зависне реченице, с тим што ћемо синтагму, у зависности од њене структуре, именовати именичком, придевском и прилошком синтагмом. Овој подели додаћемо још и глаголски израз који се налази у подели В. Бардозија.

Када је реч о синтаксичком устројству пословица, служили смо се поделом пословица на просте и сложене реченице, коју су установили Ален Ре (Alain Rey) и Жан-Клод Анскомбр (Jean-Claude Anscombre). За пословице исказане простом реченицом без глаголског језгра користимо термин *номинална реченица* (Le Goffic, 1993: 506–512), а за пословице исказане простом реченицом са глаголским језгром термин *проста предикатска реченица* (Крстић, 2008: 7–9).

2. Изрази сличне лексичко-семантичке структуре

2.1. Изрази пронађени у књижевним делима и речницима

Agneau sans tache: чист, невин као јагње.

Значење фразеологизма: бити без греха.

Дослован превод: јагње без мрље.

Историјска белешка: израз је у употреби од 1289. године и води порекло из библијских текстова (TLF, 2005).

1. **Agneau sans tache**, elle allait au ciel, et ne regrettait ici bas que la douce compagne de sa froide vie, à laquelle ses derniers regards semblaient prédire mille maux (Balzac, 1998: 211).

Отишла је на небо као **невино јагње**, жалећи једино за добром сапутницом свога чемерног живота којој њени последњи погледи као да су предказивали безброј болова (Балзак, 1973: 157).

У наведеном изразу: *agneau sans tache* – невино јагње, именица *agneau* – јагње одликује се особинама *невиности* и *чистоте*.

Према типу структуре, израз је исказан именичком синтагмом, која је у српском еквиваленту такође преведена именичком синтагмом.

Doux, tendre comme un agneau¹⁰: нежан, миран као јагње.

Значење фразеологизма: бити претерано миран и тих.

Дослован превод: благ, нежан као јагње.

Историјска белешка: израз је званично у употреби од 1643. године (Rey, 2007: 10).

2. *Ces noceurs – là étaient raides comme la justice et **tendre comme des agneaux**. Le vin leur sortait par les yeux quoi. Quand le refrain recommença plus*

¹⁰ Крајем тринаестог века, израз је гласио *benin, simple comme aigneaux* – прост, једноставан као јагње. Реч *јагње*, за разлику од лексеме *овца*, садржи у себи идеју о дечијој безазлености, пре него идеју о превеликој покорности (Le Nouveau Petit Robert, 2007).

ralenti et plus larmoyant, tous se lâchèrent, tous viaupèrent dans leurs assiettes, se déboutonnant le ventre, crevant d'attendre semant (Zola, 1978: 273).

Ови лумпачи строги су као правда и **нежни као јагњад**. Вино им је, ваљда, излазило на очи. А кад се припев понови, још развученији и плачнији, сви су били побеђени и пиљили у чиније раскопчавајући трбух; свима се срце цепало од разнежености (Зола, 1976: 224).

3. *Encore quelques jours de dressage et la selle ne le chatouillera plus; dans deux semaines, Madame elle-même osera le monter: il sera **doux comme une agnelle*** (Gide, 1925: 91).

Још неколико дана дресуре и седло га неће више голицати; за две недеље и сама госпођа ће смети да га узјаше; биће он **миран као јагње** (Жид, 2005: 69).

Лексема *agneau* – јагње у датим фразеологизмима: *tendre comme des agneaux* – нежни као јагњад и *doux comme une agnelle* – миран као јагње, садржи особине нежности и смирености.

Према типу структуре, фразем у оба језика припада придевским синтагмама.

Être d'une docilité d'agneau: бити послушан као јагње.

Значење фразеологизма: извршавати наређења без поговора.

Историјска белешка: нема података о настанку ни о званичној употреби наведеног израза.

4. *Il est en effet (...), des hommes fermes, et même autoritaires, qu'on découvre, en ménage, **d'une docilité d'agneau*** (Gide, 1925: 238).

Постоје, стварно, непоколебљиви, и чак ауторитативни људи за које се открива да **су у браку послушни као јагањци** (Жид, 2005: 238).

У датом изразу, лексема *agneau* – јагње поседује особину *послушности*.

По типу структуре, фразем припада глаголским изразима.

3. Изрази различите лексичке, а сличне семантичке структуре

3.1. Изрази пронађени у књижевним делима и речницима

Être innocent comme l'agneau qui vient de naître: бити кротак као јагње.¹¹

Значење израза: бити без греха.

Дослован превод: бити невин као јагње које се управо родило.

Историјска белешка: нема података о настанку и почетку коришћења наведеног израза у француском језику.

¹¹ Фразем је у српском језику забележио Вук Караџић у својој Збирци пословица. У француском језику постоји и варијанта: *sandeur d'agneau* у истом значењу. Супстантив *sandeur* првобитно је значио *белина*, а у исто време дефинише и симболичку вредност лексеме *agneau* – јагње, њен апстрактни смисао *чистоте*.

1. *Les loups ne se mangent point. Vous avez eu, et vous, en cette affaire, l'innocence d'un agneau. Vous serez forcé de montrer les dents à votre nouveau parti...* (Balzac, 1984: 218).

Врана врани никада очи не вади. Ви сте увек били, нарочито у овој ситуацији, **кротки и смирени као јагње**. Бићете приморани да покажете зубе вашој новој дружини (Балзак, 1973: 200).

Супстантив *agneau* – јагње у приказаном фразему: *l'innocence d'un agneau* – кротки и смирени као јагње, поседује особине кроткости и смирености.

Према типу структуре, француски фразеологизам јесте именичка, а његов српски еквивалент придевска синтагма.

Se faire tondre comme un agneau¹²: овца за шишање.

Значење фразеологизма: преварити, насамарити некога.

Дослован превод: ошишати као јагње.

Историјска белешка: нема података о настанку и почетку употребе наведеног израза у француском језику.

2. *Tu te feras tondre comme un agneau, avec ta bienveillance. Tu n'es pas un homme* (Zola, 1978: 168).

Тебе ће с твојом благошћу острићи као јагње. Ти ниси човек (Зола, 1963: 171).

Agneau у датом изразу садржи особине наивности и лаковерности.

Глагол француског фразема *faire* – чинити, радити, који чини део фактитивне конструкције¹³: *se faire tondre* – острићи, ошишати, налази се у футуру: *tu te feras tondre comme un agneau*. У српском еквиваленту такође је преведен футуром: **тебе ће с твојом благошћу острићи као јагње**. Потребно је нагласити да је преводилац француски фразеологизам дословно превео на српски језик иако у српском језику постоји семантички еквивалент: *овца за шишање*. По свему судећи, постоји недостатак преводилачке вештине, знања и умећа, као и недовољно познавање духа народне мудрости француског и српског језика.

Према типу структуре, француски фразем чини део глаголских израза, док је српски израз исказан именичком синтагмом.

¹² Овде је реч о фразеологизму који спада у групу архаичних израза и веома се ретко данас може чути у разговорном језику.

¹³ У француском језику, фактитивну конструкцију чине глаголи *faire* и *laisser* иза којих увек долази глагол у инфинитиву са којим они чине нераскидиву целину. Марко Папић наглашава да за све варијанте конструкције *faire* + инфинитив важи правило по коме глагол у инфинитиву мора непосредно доћи иза *faire* и од њега може бити раздвојен само неким ненаглашеним елементом (Папић, 1999).

3.2. Изрази пронађени у речницима¹⁴

Suivre qqn comme un agneau suit sa mère¹⁵:

а) пратити кога у стопу;

б) бити нечија сенка.

Значење израза: не одвајати се ни од кога, бити привржен некоме.

Дослован превод: пратити некога као јагње што прати своју мајку.

Историјска белешка: нема података о настанку и почетку употребе наведеног израза у француском језику.

Именица *agneau* – јагње у датом фразему садржи особине привржености и верности.

Према типу структуре, фразеологизам је глаголски израз.

4. Изрази који немају свој еквивалент у српском језику

4.1. Изрази пронађени у књижевним делима и речницима

Agneau pascal.

Значење фразеологизма: жртвено јагње.

Дослован превод: пасхално јагње.¹⁶

Историјска белешка: израз је у употреби од 1289. године и води порекло из библијских текстова (TLF, 2005).

1. Je ne crois pas que vous puissiez à la fois prier et garder une attitude de critique et d'épicurien de la foi, approuvant une chose, et rejetant l'autre. Il faut tout avaler comme l'agneau pascal que les Juives dévoraient jusqu'aux os, jusqu'aux intestins, avec accompagnement d'herbes amères (Gide, 1925: 241).

*Не верујем да можете у исто време узносити молитве Богу и држати се критичког става и епикурејског начина исповедања вере, поткрепљујући тако једну, а одбацујући другу ствар. Све треба прогутати као **пасхално јагње** кога су Јевреји, зачинивши га горким травама, оглодали до костију, до црева (Жид, 2005: 250).*

Лексема *agneau* – јагње, у датом фразему: *l'agneau pascal* – пасхално јагње, означава жртву.

Фразеологизам је исказан именичком синтагмом и најчешће се користи у религијској терминологији.

¹⁴ У овом поглављу нису пронађени изрази из књижевних дела.

¹⁵ Фразеологизам припада архаичном говорном регистру.

¹⁶ Јагње кога сваке године израелски народ, на Васкрс, приноси као жртву Богу у знак захвалности што их је Бог извео из египатског ропства. У Литреовом речнику, поред наведеног значења, постоји објашњење да поменути фразем симболизује јагње које држи крст за кога је причвршћена сребрна трака (Le Nouveau Littré volume 1, 2007).

Parole de l'Agneau.

Значење фразеологизма: ширити, проповедати реч божију.

Дослован превод: реч јагњета.

Историјска белешка: нема података о почетку званичне употребе наведеног израза у француском језику. Једино је познато да израз води порекло из библијских текстова.

2. *Missionnaire de Dieu de paix dans ces déserts, puissé-je vivre et mourir en semant la parole de l'Agneau?* (Chateaubriand, 1971: 158)

Божију проповедниче мира у пустињама овим, могу ли ја живети и умрети ширећи **реч Божију**? (Шатобријан, 1963: 158).

У приказаном фразеологизму: *parole de l'Agneau* – реч Божија, супстантив *agneau* – јагње поседује особину чистоте.

По типу структуре, фразеологизам се сврстава у именичке синтагме.

5. Пословице сличне лексичко-семантичке структуре

5.1. Пословице пронађене у речницима

Il va plus au marché de peaux d'agneau que de vieilles brebis: више је јагњећих кожа на пазару, него овчијих.¹⁷

Значење пословице: више умиру млади него стари, смрт не штеди младост.¹⁸

Дослован превод: на пијаци иде више јагњећих кожа него старих оваца.

Историјска белешка: наведена пословица пореклом је из Галије и у француском језику званично је у употреби од XV века (De Lincy, 1996: 260).

Лексема *agneau* – јагње у приказаној паремији карактерише се особином страдања.

По типу структуре, обе пословице исказане су простом предикатском реченицом и припадају поредбеним конструкцијама.

Qui se fait l'agneau, le loup le mange: ко се јагњетом учини, курјаци га поједу.¹⁹

¹⁷ Вук Караџић у својој збирци *Српске народне пословице* објашњава да наведену пословицу обично употребљавају старији људи када им млади приговарају о смрти (В. Караџић, нав. дело, стр. 69). Патрисија Вижери (Patricia Vigerie) пак сматра да поменута паремија, у фигуративном смислу, осликава осетљиву младост која је изложена искушењима судбине (Vigerie, 2004).

¹⁸ За поменуту пословицу, Б. Милосављевић наводи још три паремије сличне семантичке, али другачије лексичке структуре: *de veaux comme de vaches vont les peaux à la place; autant meurt veau que vache; la mort assise à la porte des vieux guette les jeunes*. Морис Малу (Maurice Maloux) наводи другачију варијанту поменуте пословице: *on vend au marché plus de peaux d'agneau que de peaux de loup* (Maloux, 2006).

¹⁹ Уместо лексе *agneau* – јагње, у оба језика подједнако се користе и супстантиви *brebis* – овца и *bête* – животиња. Када је реч о синтаксичкој структури српске пословице, ваља напоменути да

Значење пословице: ко је исувише наиван, увек постаје лак плен.

Дослован превод: ко се учини јагњетом, вук га поједе.

*Историјска белешка: пословицу је први пут забележио Кармонтел (Carmontelle) 1781. године у делу под називом *Proverbes dramatiques* (Maloux, 2006: 143).*

Именица *agneau* – јагње у датој пословици поседује следећи збир особина: *наивност, жртва*.

Према типу структуре, пословица је у оба језика исказана сложеном реченицом. Чине је релативна реченица у функцији субјекта: *qui se fait l'agneau* – *ко се јагњетом учини* и реченица: *le loup le mange* – *курјаци га поједу* у којој се именица *le loup* у једнини и њен српски еквивалент *курјаци* у множини налазе у функцији субјекта. Француска заменица *le*²⁰ и лична заменица *ga* у српском језику имају функцију директног објекта, док је глагол *manger* дат у трећем лицу једнине презента: *mange*.

Sous la peau d'un agneau souvent se cache un loup: под јагњећом кожом много пута курјак лежи.

Значење пословице: лицемерна особа.

Дослован превод: под јагњећом кожом често се крије вук.

Историјска белешка: нема података о настанку и почетку званичне употребе наведене пословице.

Реч *agneau* – јагње у датој паремији поседује особину *жртва*.

Може се закључити да је пословица у оба језика исказана простом предикатском реченицом.

6. Пословице различите лексичке, а сличне семантичке структуре

6.1. Пословице пронађене у речницима

Agneau en peau de tigre craint encore le loup: страх козе пасе.

Значење пословице: ко се кога боји, онај и ради посао, а без страха, нема ништа.

релативна реченица: *ко се јагњетом учини* има именичку конституентску вредност и у том случају, значење релативне реченице би се могло исказати нпр. именицом *Петар*. На именички карактер ових реченица указује и могућност употребе личне, тј. именичке заменице *он, њега* као корелатива, док би други могући корелатив била поименична показна заменица *тога: ко се јагњетом учини, тога курјаци поједу*. Употребом именичке односне заменице **ко** релативној реченици придодато је оквирно именичко значење *човек, особа*, те није неопходно да се именички појам на који се ова реченица односи исказује посебном именицом, нпр. *човек, особа* и сл (Станојчић, Поповић, 2005).

²⁰ Жан-Клод Шевалије истиче да личне заменице или прилози *en* и у могу репрезентовати именицу у било којој њеној функцији пружајући јој притом могућност да се одвоји. Оваква конструкција се назива сегментираним конструкцијом зато што реченицу дели на сегменте: *qui souffre, je le comprends – ко пату, разумем га*. Заменица се назива *le terme représentant*, док се именица назива *le terme représenté* (Chevalier, 1997). У француским пословицама, које почињу релативном реченицом уведеном релативном заменицом *qui* у функцији субјекта, имамо честу појаву сегментираних конструкција.

Дослован превод: јагње у тигровој кожи још се плаши вука.

Историјска белешка: ова пословица води порекло из Кине, али није забележено када је ушла у француски језик и од када је у званичној употреби (Vigerie, 2004: 182).

Agneau – јагње у наведеној пословици поседује особину бојаљливости. По типу структуре, пословица је проста предикатска реченица.

D’où vient l’agneau, là retourne la peau:

- а) што вода понесе, у кућу не донесе;
- б) што ђаво донесе, то ђаво понесе;
- в) ко зло ради, зло и дочека.

Значење пословице: зло се злим враћа.

Дослован превод: одакле долази јагње, тамо се враћа кожа.

Историјска белешка: пословица је први пут забележена у Грутеровој збирци пословица (Gruther) која датира из XVII века, али није наведен период од када се званично употребљава у француском језику (De Lincy, 1996: 260).

Супстантив agneau – јагње у приказаној пословици носи особину жртве.

Француска пословица је, по типу структуре, сложена реченица у оквиру које имамо зависну месну реченицу: d’où vient l’agneau и главну: là retourne la peau. Српске пословице исказане су такође сложеним реченицама. Код прве две српске паремије, релативна реченица: што вода понесе/што ђаво донесе налази се у функцији објекта, док у трећој српској пословици релативна реченица: ко зло ради врши функцију субјекта.

L’agneau s’en va aussi vite que le mouton:

- а) смрт не гледа никоме у брке;
- б) смрт не пази ни старо ни младо.

Значење пословице: сви људи умиру без обзира на старосно доба.

Дослован превод: јагње одлази брзо као и овца.

Историјска белешка: пословица води порекло из шпанског језика. Међутим, није забележено од када се званично користи у француском језику (Vigerie, 2004: 182).

Именица agneau – јагње у датој пословици носи особину страдања.

Према типу структуре, француска пословица, која чини део поредбених конструкција, исказана је простом предикатском реченицом, као и оба српска семантичка еквивалента.

Mieux vaut tondre l’agneau que le pourceau: боље ти је изгубити главу, него своју огрешити душу.

Значење пословице: боље је преварити богате, него сиромашне.

Дослован превод: боље је шишати јагње, него прасе.

Историјска белешка: нема података о настанку и почетку званичне употребе наведене пословице у француском језику.

Реч *agneau* – јагње у датој паремији поседује особину *жртве*.

Када је реч о типу структуре, француска паремија исказана је безличном конструкцијом *mieux vaut (=il vaut mieux)* и глаголом *tondre* у инфинитиву. Српска паремија устројена је на другачији начин: реч је о сложеној реченици коју чине главна реченица: *боље ти је изгубити главу* и зависна поредбена реченица за неједнакост: *него своју огрешити душу*.

„O agneau! Si je ne te mange pas, tu me mangeras“, dit la hyène: ко је јачи тај и тлачи.

Значење пословице: предупредити, спречити опасност.

Дослован превод: „Е, јагње! Ако те ја не поједем, појешћеш ти мене“, рече хијена.

Историјска белешка: пословица води порекло из Етиопије, али нема података о томе када је ушла у француски језик и почела званично да се користи (Vigerie, 2004: 182).

Супстантив *agneau* – јагње у приказаној пословици исказује следећи збир особина: *слабост, немоћ и жртву*.

Када је реч о типу структуре, француска пословица исказана је управним говором у виду сложене реченице коју чине зависна хипотетична реченица: *si je ne te mange pas* и главна реченица: *tu me mangeras*. Српска пословица је, такође, сложена реченица. У њеном првом делу, релативна реченица: *ко је јачи* налази се у функцији субјекта.

Où le loup trouve un agneau, il en cherche un nouveau²¹: зло рађање, готово суђење.

Значење пословице: кад се зло роди, онда је, поготову, суђено да зло и буде.

Дослован превод: где вук нађе јагње, поново се тамо враћа.

Историјска белешка: пословица се први пут помиње у XVI веку, у збирци Trésor des Sentences, коју је приредио Габријел Мерује (Gabriel Meurier) (De Lincy, 1996: 260).

Супстантив *agneau* – јагње у датој пословици поседује особину *жртве*.

По типу структуре, француска пословица је сложена реченица. Чине је зависна месна: *où le loup trouve un agneau* и главна реченица: *il en cherche un nouveau*. Српска паремија исказана је номиналном реченицом: *зло рађање, готово суђење*.

Plus vit l'agneau, plus empire la peau:

а) ја псето из бунара вадим, а оно ме уједа;

б) ја тебе хлебом, а ти мене каменом.

Значење пословице: бити насамарен од онога коме се пружа помоћ и чини добро дело.

Дослован превод: што дуже живи јагње, то више кожа постаје гора.

²¹ У српском говорном језику може се често чути и пословица: *злочинац се враћа на место злочина*, која није забележена ни у једној збирци пословица (подвукао: Иван Јовановић).

Историјска белешка: пословица је први пут забележена у Рукописима из XIII века и припада архаичном регистру (De Lincy, 1996: 260).

Лексема *agneau* – јагње у приказаној пословици поседује особину жртве. Француску пословицу, која је по типу структуре сложена реченица, чине две предикатске реченице: прва: *plus vit l'agneau* и друга: *plus empire la reau*, којима се исказује однос пропорционалности. Прва српска пословица: *ја псето из бунара вадим, а оно ме уједа* дата је у облику сложене реченице коју чине две реченице у супротном односу координисане везником *а*. Друга српска паремија: *ја тебе хлебом, а ти мене каменом* јесте номинална реченица чији делови такође стоје у супротном односу.

Quand son propriétaire n'est pas là, la brebis donne moins d'agneaux:

а) *ђе није мачке, ту миши коло воде;*

б) *ђе није мачке, ту су миши господари.*

Значење пословице: у недостатку власти и контроле влада општи хаос, свако ради шта хоће.

Дослован превод: кад газда није код куће, овца даје мање јагњади.

Историјска белешка: пословица води порекло из арапског језика. Међутим, нема података о томе када је ушла у француски језик и почела званично да се користи (Vigerie, 2004: 182).

Именица *agneau* – јагње у датој паремији има особину жртве.

Према типу структуре, француска пословица исказана је сложеном реченицом. Чине је зависна временска реченица: *quand son propriétaire n'est pas là* и главна реченица: *la brebis donne moins d'agneaux*. Српске пословице су, такође, дате у виду сложених реченица у оквиру којих се налазе зависна месна реченица: *ђе није мачке* и главна реченица: *ту миши коло воде/ту су миши господари*.

Потребно је нагласити да нису пронађене пословице које припадају групи пословица сличне лексичке, а различите семантичке структуре, као ни оне пословице које немају свој еквивалент у српском језику.

7. Закључак

Укупан број фразеологизама чије језгро чини реч *agneau* – јагње износи 8. Од тога, 3 израза припадају групи *сличне лексичко-семантичке структуре* или 37,50%, 3 фразеолошка израза имају *различиту лексичку, а сличну семантичку структуру*, што представља 37,50% од укупног броја датих фразема. На крају, пронађена су 2 израза која *немају свој еквивалент у српском језику* (25%). У овом делу рада *изрази сличне лексичке, а различите семантичке структуре* нису пронађени.

Ако се осврнемо на тип структуре француских фразема, занимљиво је подвући да су 4 израза исказана синтагмама (*parole de l'agneau* – реч Божија), 3

фразема дата су у виду глаголских израза (*se faire tondre comme un agneau* – острићи некога као јагње), док 1 фразеологизам чини део придевских синтагми (*tendre comme un agneau* – нежан као јагње).

Када је реч о типу структуре српских еквивалената (7), 2 израза припадају именичким синтагмама (*овца за шишање*), 3 фразема глаголским изразима (*бити кротак као јагње*), док 2 фразеологизма спадају у придевске синтагме (*нежан као јагње*).

Фраземи који би припадали зависним реченицама и предлошко-падежним конструкцијама нису пронађени.

Табела 1. Приказ типа структуре француских фразеологизама са лексемом *agneau* – јагње и њихових српских еквивалената

француски фраземи	укупан број – проценат	српски еквиваленти	укупан број – проценат
<i>именичке синтагме</i>	4 (50%)	<i>именичке синтагме</i>	2 (28,57%)
<i>придевске синтагме</i>	1 (12,50%)	<i>придевске синтагме</i>	2 (28,57%)
<i>глаголски изрази</i>	3 (37,50%)	<i>глаголски изрази</i>	3 (42,86%)

На основу поређења збира особина лексеме *agneau* – јагње у француским фразеологизмима и њиховим српским еквивалентима, дошли смо до закључка да су *чистота* и *смиреност* најфреквентније особине, док су *невиност*, *нежност*, *послушност*, *кроткост*, *наивност*, *лаковерност*, *приврженост*, *искреност*, *верност* и *жртва* најмање фреквентне.

Табела 2. Приказ фреквентности збира особина лексеме *agneau* – јагње у француским фразеологизмима и њиховим српским еквивалентима

збир особина	фреквентност
1. Чистота	2
2. Смиреност	2
3. Невиност	1
4. Нежност	1
5. Послушност	1
6. Кроткост	1
7. Наивност	1
8. Лаковерност	1
9. Приврженост	1
10. Искреност	1
11. Верност	1
12. Жртва	1

Укупан број пословица са именицом *agneau* – јагње износи 11. Од тога, 3 паремије имају *сличну лексичко-семантичку структуру* или 27,27% од укупног броја пословица са овом лексемом. Језгро пословица *различите лексичке, а сличне семантичке структуре* (8 паремија) чини 72,72% паремија, док пословице *сличне лексичке, а различите семантичке структуре*, као и оне које *немају свој еквивалент у српском језику*, нису пронађене.

Из приложеног се може закључити да окосницу пословица са лексемом *agneau* – јагње чине пословице *различите лексичке, а сличне семантичке структуре*, док је најмање оних паремиолошких структура које су сличне лексичко-семантичке структуре.

Истраживање је показало да су све пословице (11) са лексемом *agneau* – јагње пронађене само у речницима.

Када је реч о типу структуре, 5 француских пословица исказано је предикатском реченицом (*sous la peau d'un agneau souvent se cache un loup* – под јагњећом кожом много пута курјак лежи), а 6 сложеном реченицом (*où le loup trouve un agneau, il en cherche un pouveau* (дослован превод: где вук нађе јагње, тамо га поново тражи)– зло рађање, готово суђење)).

Када је реч о типу структуре српских еквивалената (16), 5 пословица исказано је предикатском реченицом (под јагњећом кожом много пута курјак лежи), 2 паремије су номиналне реченице (ја тебе хлебом, а ти мене каменом), док је 9 пословица исказано сложеном реченицом (ко се овцом учини, курјаци га поједу).

Табела 3. Приказ типа структуре француских пословица са лексемом *agneau* – јагње и њихових српских еквивалената

француске пословице	укупан број – проценат	српски еквиваленти	укупан број – проценат
просте реченице	5 (45,45%)	просте реченице	7 (43,75%)
предикатске реченице	5 (100%)	предикатске реченице	5 (71,43%)
номиналне реченице	1	номиналне реченице	2 (28,57%)
сложене реченице	6 (54,55%)	сложене реченице	9 (56,25%)

Када је реч о фреквентности збира особина именице *agneau* – јагње у француским пословицама и њиховим српским еквивалентима, можемо закључити да су *жртва* и *страдање* најфреквентније, а *слабост*, *немоћ*, *невиност* и *бојажљивост* најмање фреквентне.

Табела 4. Приказ фреквентности збира особина лексеме *agneau* – јагње у француским пословицама и њиховим српским еквивалентима

збир особина	фреквентност
1. Жртва	8
2. Страдање	2
3. Слабост	1
4. немоћ	1
5. Наивност	1
6. Бојажљивост	1

Литература

- Белић, А. (1998). *Општа лингвистика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Vigerie, P. (2004). *Quand on parle du loup ou les animaux dans les expressions françaises*. Paris: Larousse.
- De Lincy, Le Roux. (1996). *Le Livre des proverbes français*. Paris: Hachette.
- Guiraud, P. (1980). *Les locutions françaises*. Paris: PUF.
- Dictionnaire de l'Académie française*. (1835). Paris: Le Robert.
- Крстић, Н. (2008). *Француски и српски у контакту, структура просте реченице и превођење*. Сремски Карловци/Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Le Goffic, P. (1993). *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette Supérieur.
- Maloux, M. (2006). *Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes*. Paris: Larousse.
- Милосављевић, Б. (1994). *Српско-француски речник идиома и изрека*. Београд: Српска књижевна задруга/Просвета.
- Le Nouveau Littré volume 1*. (2007). Paris: Garnier.
- Le Petit Larousse illustré*. (2009). Paris: Larousse.
- Папић, М. (1999). *Граматика француског језика, структурална морфосинтакса*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Rey, A. et al. (2006). *Dictionnaire historique de la langue française, tome 1*. Paris: Le Robert.
- Rey, A. (2007). *Dictionnaire des expressions et locutions*. Paris: Le Robert.
- Robert, P. (1985). *Le Grand Robert de la langue française, dictionnaire alphabétique et analogique de la langue françaises*. Paris: Le Robert.
- РМС 1. *Речник српског језика*. (2007). Нови Сад: Матица српска.
- Скок, П. (1972). *Етимологијски речник хрватског или српског језика*. Загреб: Југословенска академија знаности и уметности.
- Станојчић, Ж., Поповић, Љ. (2005). *Граматика српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Chevalier, J. C. et al. (1997). *Grammaire du français contemporain*. Paris: Larousse.
- TLF. *Trésor de la langue française informatisé en 16 volumes*. (2005). Paris: CNRS.

Извори

- Balzac, H. de. (1984). *L'Eugénie Grandet*. Paris: Pocket.
- Балзак, О. (1973). *Евгенија Гранде*, прев. Д. Милачић. Београд: Рад.
- Gide, A. (1925). *Les Faux Mouanneurs*. Paris: Gallimard.
- Жид, А. (2005). *Ковачи лажног новца*, прев. Ж. Живојиновић. Београд: Вечерње новости.
- Zola, E. (1978). *L'Assommoir*. Paris: Gallimard.

- Зола, Е. (1963). *Трoвачница*, прев. Д. Милачић. Београд: Рад.
- Иго, В. (1978). *Јадници*, прев. Ж. Живојиновић. Београд: Рад.
- Нуго, В. (1995). *Les Misérables*. Paris: Gallimard.
- Караџић, В. (1985). *Српске народне пословице*. Београд: Просвета/Нолит.
- La Fontaine, J. (1989). *Les Fables*. Paris: Pocket.
- Лафонтен, Ж. (1958). *Басне*, прев. Д. Илић. Београд: Народна књига.
- France, A. (1963). *Lylas*. Paris: Gallimard.
- Франс, А. (1963). *Јорговани*, прев. Д. Милачић. Београд: Рад.
- Chateaubriand, F. R. (1971). *Les Mémoires d'outre tombe*. Paris: Gallimard.
- Шатобријан, Ф. Р. (1963). *Сећање с ону страну гроба*, прев. М. Царцарачевић. Београд: Просвета.

Ivan N. Jovanović

FRENCH PHRASEOLOGISMS AND PROVERBS WITH THE LEXEME *AGNEAU-LAMB* AND THEIR SERBIAN EQUIVALENTS

Summary: In work, an lexical, semantic and syntax structure of French and Serbian phraseologisms and proverbs with lexeme *lamb-jagnje* is shown by an comparative-contrastive approach. Starting from the theory by Mr. Aleksandar Belic according to which the specificity of real nouns can be resembled in their meaning as a sum of features, our analysis has shown that lexeme *lamb-jagnje* in French phrasems and proverbs in their Serbian equivalents owns 12 features by which human character and physical features are expressed as well as their assorted and incarnated lifetime experience: *inosence, purity, sacrifice, sensibility, calmness, suffering, leniency, sincerity, devotion, loyalty, naivety, credulity*.

Key words: phraseologisms, proverbs, lamb, jagnje, lexical, semantic and syntax structure